

JAK ŻYĆ? „Mądrość, która się nie starzeje”

O tym jak żyć i jak w życiu postępować mówiono już w czasach antycznych. Nikt nie przypuszczał, że dla nas – ludzi XXI wieku – myśli starożytnych filozofów będą nadal aktualne. Pomimo upływu wielu wieków, zasady decydujące o sensie i wartości życia ludzkiego pozostały jednak nadal te same. Najstarszym zachowanym dydaktycznym ujęciem mądrości greckiej są maksymy delfickie zwane Przykazaniami Siedmiu Mędrców.

Jest to zbiór krótkich przysłów, które zostały wyryte na steli stojącej przed świątynią Apollona w Delfach. Tradycja przypisuje wybór owych maksym siedmiu mędrcom starożytnym: Solonowi z Aten, Biasowi z Prieny, Pittakosowi z Mityleny, Talesowi z Miletu, Kleobulosowi z Lindos, Myzonowi z Chene, Chilonowi ze Sparty.

Maksymy Delfickie są połączeniem ponadczasowej treści i lapidarności, uczą pełnego szacunku i posłuszeństwa boskiej mocy, stanowiąc zarazem kwintesencję odpowiedzi na pytanie: jak żyć? jak postępować?

Niektóre z wielu maksym dotyczą relacji z bogami – „Czczij bogów”, „Podążaj za bogiem”, „Wybieraj co miłe bogom”. Zalecenie czci dla bogów oznacza uznanie ich za sacrum, czyli największą wartość. Owo sacrum, choć pozwala znaleźć właściwy kierunek w życiu człowieka, nie jest mapą i nie mówi co mamy robić, lecz w jakim

kierunku podążać. Powinniśmy więc wsłuchiwać się w głos bogów, w nas samych, ale też być wiernym wartościom, które bogowie uobecniają. Nielatwo jest słuchać głosu bogów i nieraz może się wydawać, że to posłuszeństwo stanowi przyczynę różnych problemów. W każdej sytuacji możemy sobie jednak zadać pytanie: czy nasz czyn jest miły bogom? Ale bez specjalnych natchnień należałoby kierować się naszą własną busołą. Bogów jest wielu, pamiętajmy jedynie, że nie każdemu sprawiamy przyjemność, i dbajmy, aby żadnego nie obrazić.

Tak jak bogowie wytyczali ludziom wzniosłe cele, tak i my powinniśmy być wierni sami sobie, gdy stajemy wobec drugich. Naszym obowiązkiem jest być szczerym oraz nie wynosić się nad drugiego człowieka – „Przemawiaj szczerze”, „Nie wynos się nad nikogo”. Wynoszenie się nad innych jest ponadto niemądre, ponieważ rodzi w drugiej osobie gniew kiedy ta nie zasługuje na podobne traktowanie, albo gorycz, gdy uświadamia sobie swoją niższość. Relacje z drugim człowiekiem powinny być zawsze pozytywne, pokojowe oraz oparte na szacunku – „Szczuj dobrych”, „Szczuj starszych”, „Mów dobrze o każdym”, „Nikogo nie zasmucaj”. Mówienie źle o innych zwykle kończy się niszczeniem więzi między ludźmi w społeczności, które nie prowadzi do niczego dobrego. Po relacjach interpersonalnych z wieloma ludźmi najważniejsi są przyjaciele. Przyjaźń jest czymś, co jest godne miłości, tym bardziej, że w dzisiejszych czasach jest uczuciem naprawdę bardzo rzadkim. Każda przyjaźń »

wymaga pewnych działań zawierających się w słowach: życzliwość, łaskawość i pomoc – „Strzeż przyjaźni”, „Bądź życzliwy dla przyjaciół”. Prawdziwych przyjaciół poznaje się zresztą w biedzie, wtedy bowiem można przekonać się, czy nie mamy czasem do czynienia z „łatwą życzliwością”, która kończy się wraz z nadejściem czasu próby – koniecznością podjęcia wysiłku.

Będąc w relacjach z drugim człowiekiem uczymy się życia w najszerszej grupie zwanej społeczeństwem – „Przestrzegaj prawa”. Przynależność do społeczeństwa wymaga akceptacji wspólnych reguł – prawa. Prawo, przez wielu traktowane jest jako uciążliwość (i przez zwykłą ludzką głupotę niektórych swoich “stróżów” często niestety słusznie), samo w sobie jednak jest jednym z największych osiągnięć ludzkości. Żyjąc w społeczeństwie uczymy

się także właściwego stosunku do dóbr materialnych – „Bogać się sprawiedliwie”, „Wypracuj własność”, „Niczego nie zazdrość”. Powyższe maksymy precyzują, w jaki sposób należy się bogacić. Otóż w bogaceniu się należy być uczciwym człowiekiem, bowiem bogactwo jest tylko środkiem, czymś zewnętrznym, a nie celem samym w sobie. Bogactwo ma sens wtedy, kiedy jest ono użyteczne, kiedy służy również jako pomoc innym ludziom. Dlatego nie możemy dopuszczać do konfliktu o cokolwiek z tych rzeczy z innymi osobami, i nie należy nikomu zazdrościć czegokolwiek.

W naszym życiu ważna jest również relacja do samego siebie i jaki kierunek możemy wytyczyć dla swojego życia – „Modl się o możliwe”, „Bądź sobą”, „Wyrabiaj dobrą sławę”, „Rób co powinienes”. Powinniśmy modlić się o rzeczy możliwe. Nie oczekujemy cudów, gdyż bogowie raczej strzegą praw natury niż je poruszają. W świecie bogów my sami jesteśmy ich “narzędziem”. Mamy szanować samych siebie i mobilizować wszystkie nasze siły, by dążyć do celu. Powinniśmy również mieć pozytywne nastawienie do samych siebie – czynić sobie dobro, zabiegać o to, co jest dobre, troszczyć się o samych siebie. Znając siebie musimy być sobą, nie udawać kogoś kim nie jesteśmy, akceptować swoje miejsce w świecie i społeczeństwie, oraz pogodzić się z tym, co jest dla nas przeznaczone. Naszym obowiązkiem jest być szczęśliwym i realizować swoje życie, tak jak jest nam dane, możliwe. Działając z umiarem, zasługujemy na szacunek. Mamy o niego zabiegać, unikać

wszystkiego, co mogłoby nas go pozbawić. Nie wystarczy, że my będziemy szanowali kogoś, ale trzeba działać tak, aby na szacunek sobie zasłużyć. Człowiek, który jest godny szacunku, winien jednak uznawać nad sobą coś, w tym przypadku kogoś, wyższego, być kimś, kto podporządkowuje się doskonałszemu człowiekowi.

Możemy zadać sobie pytanie – co należy zrobić, aby naprawdę na szacunek zasłużyć, jakie cechy mamy w sobie rozwijać? Otóż odpowiedzi na pytania zawarte są w kolejnych maksymach delfickich – „Nie chlub się siłą”, „Chwal to co szlachetne”, „Wychwalaj cnotę”, „Ćwicz szlachetność”, „Czyń co sprawiedliwe”, „Od szlachetnego zaczyń”, „Sprawdzaj charakter”.

W naszej codzienności bywają sytuacje, które są zależne od nas, ale są też sytuacje, które nie zawsze od nas zależą, m.in. szczęśliwy los, naturalne koleje życia – „Akceptuj czas”, „Ryzykuj roztropnie”, „Radź w czas”. Niekiedy może się wydawać, że jesteśmy niewolnikami własnego zegarka, powinniśmy nad tym zapanować. Gdy czas płynie szybko, to znaczy, że musimy szybko działać, a ryzykując używać jednak roztropności, rozsądku i rozważli. Doskonale wiemy, że nasz czas nie jest nieograniczony, jesteśmy śmiertelni, nie wiadomo kiedy możemy zginąć. A każdy wiek ma swoje szczególne warunki, z którymi musi sobie radzić – „Jako dziecko bądź stateczny”, „Jako młodzieniec opanowany”, „W wieku średnim – sprawiedliwy”, „Jako starzec szczodry”. Powinniśmy zarazem starać się żyć tak, aby można bez smutku

oczekiwać swego końca i osiągnąć go bez lęku – „Akceptuj starość”, „U końca bez smutku”, „Osiągnij kres bez lęku”.

Żyjąc w społeczeństwie, wśród rodziny, przyjaciół, innych osób nie możemy zapomnieć o naszych korzeniach, pochodzeniu – „Przynieś chwałę przodkom”, „Szanuj rodziców”. Warto pamiętać, że to kim jesteśmy i w jakim kraju żyjemy zawdzięczamy naszemu przodkowi, zawdzięczamy im dużo więcej niż „krew”, czyli geny. To oni stworzyli świat, który do dzisiejszego dnia nas otacza, pracując w pocie czoła, używając swego rozumu. Za wszystko należy im się wdzięczność, a najlepszą drogą do okazania im wdzięczności jest przynieść im chwałę, a także kontynuować ich pracę i tworzyć dzieła, na które oni spoglądaliby z wielką dumą. Zawsze powinniśmy szanować własnych rodziców. Szacunek przeniknięty wdzięcznością pozwala zachować dobre relacje między pokoleniami.

Powyższe sentencje siedmiu mędrców greckich dotyczą każdego nas i mogą być również naszą busolą, odpowiedzią na pytanie, jak mamy dziś żyć. Wystarczy tylko chcieć, pozytywnie podejść do życia i umiejętnie korzystać z tego, co mamy, co daje nam świat. Korzystajmy z każdej chwili najlepiej, jak tylko potrafimy.

Izabela Kabacińska
(filologia klasyczna,
studia śródziemnomorskie)